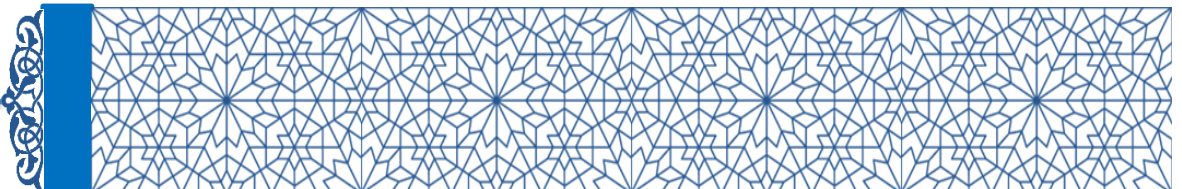

یاستهای تسلیغ

در گفت و گو با آیت الله جعفر سبحانی «زید عزه»

بایسته‌های تبلیغ در گفت و گو با آیت الله جعفر سبحانی زید عزه، بخش دوم

س: با توجه به شناختی که از مرحوم حجت الاسلام فلسفی دارید، ویژگی‌ها و خصوصیات ایشان را برایمان بیان بفرمایید.

۱ استاد سبحانی: مرحوم آقای فلسفی با توجه به سؤالی که از خود ایشان کرده بودم، در سال (۱۳۲۷ هـ.ق) متولد شد و سال گذشته که سال (۱۴۱۹ هـ.ق) بود فوت کرد و قریب ۹۶ سال عمر نمود. اگر بخواهیم به این مرد نمره‌ای بدهیم، نمره ایشان واقعاً فوق نمره است. هیچ گاه بنده نمی‌گویم که ایشان معصوم بوده، قطعاً ایشان معصوم نبود و مثل هر غیر معصومی لغزش‌هایی داشته است. ولی نمره ایشان از نظر معدل، کارآمدی و نتیجه بخشی، فوق العاده بالا است.

این مرد از نظر روحیه اجتماعی، فردی بود که هر کس (فقیر، غنی، روحانی و غیر روحانی) به درب خانه او می‌آمد و حاجتی می‌خواست، به او نه نمی‌گفت. اگر از دستش بر می‌آمد، برایش کاری انجام می‌داد.

بنده گاهی که به محضر ایشان می‌رسیدم، کسانی را می‌دیدم که می‌آمدند و اظهار حاجت می‌کردند و ایشان هم نه نمی‌گفت. این روحیه (که به محتاجان نه نگوییم) یک روحیه انسان‌خواهی است و انبیاء و اولیاء این روحیه را داشتند. کسی نیست که مقداری با مرحوم فلسفی انس داشته باشد، ولی این قضیه را درک نکند. خیلی انسان دوست و رئوف بود. این روحیه، روحیه انبیاء است. خوشبختانه ایشان انسانی بود که علاقه به دنیا نداشت. با این که حدود شصت سال منبر می‌رفتند و از منبری‌های معروف هم بودند، اما اگر همه زندگی او را در نظر بگیریم بسیار ناچیز بود و خیلی زاهدانه زندگی می‌کرد.

نکته آخر این که؛ هیچ گاه این زرق و برق تجدد، او را از آن زی روحانیت خارج نکرد. همان روحانی پنجاه سال قبل بود. منبر می‌رفت، صحبت می‌کرد، مصیبت می‌خواند، شعر می‌خواند، آهنگ داشت، مردم را می‌گریاند. این‌ها را منافات با مقام خود نمی‌دانست و افتخار به این هم

می‌کرد.

الآن کسانی هستند که وقتی به آخر سخنان‌شان می‌رسند، یک ربع مصیبت را کار دیگران می‌دانند، ولی ایشان افتخار می‌کرد که نوکر امام حسین «علیه السلام» هست. زمان او را گول نزد و در زمان غرق نشد، بلکه بر زمان مسلط شد. موج او را غرق نکرد، بلکه تا حدی توانست موج را کنترل کند.

ایشان خدمت‌شان را نسبت به انقلاب هم انجام دادند. این مرد از همان روز که نطفه انقلاب بسته شد تا آخر در خدمت انقلاب بود، واقعاً تا آخرین لحظه عمر در خدمت انقلاب بود. البته با انقلاب بودن ایشان به این معنی نبود که با منفی‌های انقلاب هم هماهنگ باشد و تذکر ندهد، بلکه تذکر هم می‌داد. از این که بعضی افراد گاهی بر ایشان خورده می‌گیرند که چرا ایشان در منبرشان چنین و چنان گفته است، نباید ما آن را بر ایشان خورده بگیریم، بلکه باید شرایط آن روز را دید، جریان آن روز را دید، آیا مصلحت بوده که چنین حرفی را زده است یا نه؟ ایشان از طریق کسانی، مانند مرحوم بروجردی مأمور به منبر شده بودند. ایشان در اختیار آیت الله بروجردی بودند.

بنابراین اگر معدل گیری کنیم، ایشان خطیبی است بلیغ، گوینده‌ای است توانا، گوینده‌ای دلسوز، آگاه از درد و درمان سلام الله علیه یوم ولد و یوم مات و یوم یبعث حیا.

س: خطابه‌ها و منبرهای مرحوم فلسفی چه خصوصیتی داشت که او را نسبت به دیگران ممتاز ساخته بود؟

استاد سبحانی: اولاً ایشان منبر را از آن حالت نقلی به حالت تحلیلی در آورد. ما منبری‌های قبلی را دیده بودیم، غالباً حالت نقلی داشتند. ایشان در عین حال که به نقلیات تکیه می‌کرد تحلیل زیادی هم ارائه می‌داد. در تاریخ، تاریخ نقلی و تحلیلی داریم، تاریخ قدیمی، تاریخ نقلی است؛ مثل تاریخ ناسخ و طبری. اما بعدها تاریخ به صورت تحلیلی درآمد. الآن دیگر تاریخ نقلی صرف، بی ارزش است، البته تحلیلی بدون نقل هم بی ارزش است؛ تحلیل باید مستند به نقل باشد. ایشان منبر را به حالت تحلیلی در آورد. وقتی مسئله‌ای را مطرح می‌کرد پیرامون آن آیه‌ای را می‌گفت، روایتی را

می‌گفت، تحلیل هم می‌کرد. آیه و روایت را در نظر مردم مجسم می‌کرد.

ثانیاً: به نیازهای روز توجه می کرد و مطابق نیاز روز سخن می گفت: مثلاً پس از سال ۴۱ و حادثه ۱۵ خرداد که گرایش مردم و جوانان به سوی معارف و مسایل دینی زیاد شد، ایشان بهترین موضوعی که انتخاب کرد، مسایل تربیتی کودک و جوان بود. شما به کتاب کودک ایشان نگاه کنید، کتاب به تمام معنی ابتکاری است، از آیات و روایات بهره گرفته است؛ از تاریخ و علوم مختلف بهره گرفته است. در حقیقت ایشان توانسته است یک معجزه علمی برای قرآن و آیات و روایات ثابت کند. بعد هم کتاب جوان نوشته شد. خلاصه این که ایشان در منابع خود نیازها را می دید و مطابق نیاز سخن می گفت.

ثالثاً: منبر را از حالت التقاطی که در استفاده از جمله بندی صحیح و غیر صحیح بود در آورد و به حالت جمله بندی صحیح تبدیل کرد، به گونه ای که اگر کسی مطالب منبر او را پیاده می کرد، در عین حال که گفتاری بود متن قلمی هم بود. اگر الآن به نوارهای ایشان گوش دهید، جمله ها مرتب، منظم و درست می باشد. همه این ها سبب شد که مرحوم آقای فلسفی در دل مردم جای بگیرد. بنابراین مرحوم فلسفی مردی است که در تاریخ خطابه و بلاغت و فصاحت، از سازندگان فصاحت و بلاغت است.

س: با تشکر از توضیحات مبسوطی که پیرامون تبلیغ و شخصیت حجت الاسلام و المسلمین فلسفی ارائه فرمودید، اگر از ایشان خاطره ای به یاد دارید بفرمایید.

استاد سبحانی: ایشان زمان مرحوم بروجردی، در دهه آخر صفر، روزها منزل آقا و شب ها در صحن حرم مطهر حضرت معصومه (سلام الله علیها) منبر می رفتند. صحن تقریباً مملو از جمعیت می شد و ایشان حدود یک ساعت و ربع سخنرانی می کردند. یک دهه درباره وحی بحث کردند، ولی آن چنان بحث می کردند که تمام طبقات مردم اعم از طلبه، دانشگاهی، کاسب و بازاری از آن استفاده می کردند.

خداوند این لطف را به ایشان کرده بود که می توانست تمام مستمعین خود را اشباع و ارضاء کند.

حقایق را در لباس مثل به صورت روش بیان می کرد و استقبال عظیمی از منبر ایشان می شد. وقتی که منزل آقا منبر می رفت، حضرت امام (رحمت الله علیه) هم گاهی پای منبر ایشان می نشست. یادم می آید آقای فلسفی یک شب در پایان منبر داشت دعا می کرد؛ عده ای بلند شدند که بروند؛ ایشان فرمودند: نه، نه، اگر وسط منبر بلند شوید، بدم نمی آید، ولی اگر زمانی که روضه می خوانم و دعا می کنم بلند شوید، توهین است. بگذارید دعا کنم بعد بلند شوید.

س: حضرت تعالی با توجه به سفرهای مکرر تبلیغی و نشست های علمی که داشتید، اگر خاطره ای از دوران تبلیغی خود به یاد دارید که برای طلاب جوان مفید باشد بفرمایید.

ا ستاد سبحانی: من هر جا که رفتم، نیاز آن جا را درک کردم و طبق نیازها گام برداشتم، موفق هم بود. یادم هست قبل از انقلاب، یک سال ماه رمضان به خرم آباد رفتم؛ دیدم وضعیت حجاب در آن جا خیلی بد است و افراد با حجاب بسیار اندک اند. دبیرستانی ها، زنان کوچه و بازار بیشتر بی حجاب بودند. احساس کردم که نیاز است آن جا درباره «زن کار شود» آگاهی کردم که جلسه بانوان در روزهای جمعه تشکیل می شود. در یکی از آن جلسات، بالای منبر رفتم و گفتم اگر شما همان میزان حجاب شرعی و واجب را هم رعایت کنید کافی است و ما از شما راضی هستیم. (البته در آن زمان مقید کردن آن ها به چادر و امثال آن مشکل بود). این جلسات بسیار اثر گذاشت. در آن جا یک ساختمانی به نام «فاطمیه» بنا نهادیم که زمینش را یک نفر بر عهده گرفت و یک نفر هم آن را ساخت. آن جا بیان احکام شرعی و مسایل دینی می شد، در یک جلسه دیگر بیان کردم که حجاب قفل و زنجیر نیست، بلکه برای شما صیانت است. این حرف ها بر روی دخترها خیلی اثر گذاشت. به عقیده بنده اگر روحانی نیاز را احساس کند و مطابق نیاز قدم بردارد، موفق می شود.

س: بعد از انقلاب، به دلایل مشاغل مختلف فرهنگی و تربیتی و پژوهشی که برای طلاب و فضایی محترم پیش آمده است، احساس می شود که جاذبه تبلیغ برای مبلغین کمتر شده است و از این ناحیه یک کمبود جدی در پاسخگویی به نیازهای جامعه احساس می شود به نظر حضرت تعالی، حوزه و دستگاه های تبلیغی باید چه شیوه ای را پیش بگیرند که وضعیت تبلیغی ما

رونی مجدد بگیرد؟

استاد سبحانی: در مورد فضیلا اولاً باید سن آنها را در نظر گرفت. «منبر» خطیبی می‌خواهد که روح جوان، آهنگ جوان و قدرت و توان جوان داشته باشد. کسانی که در سنین بالای هفتاد و هشتاد هستند دیگر حالی برای سفر کردن به شهرها و روستاها و تبلیغ و خطابه و منبر به آن نحو را ندارند. جوان‌ها را باید وارد میدان خطابه و منبر کرد. برای جوان‌ترها هم چون کارهای جنبی دیگر پیدا شده است و امرار معاش از راه‌های دیگر زیاد شده است، از این جهت احساس نیاز به تبلیغ کم شده است.

س: در پایان اگر توصیه‌ای برای دست اندرکاران برگزاری اجلاس دارید بیان بفرمایید.
استاد سبحانی: ان شاء الله این اجلاس را به بهترین وجه برگزار نمایید. بزرگداشت را خیلی الهی برگزار کنید و کوشش کنید که در برگزاری بزرگداشت مرحوم آقای فلسفی، هیچ نوع مکروهی انجام نشود؛ که روح او ناراحت خواهد شد.

و السلام علیکم و رحمت الله و برکاته

منبع: نشریه جمهوری اسلامی، ۱۳۷۸/۹/۱۱

